

Gyűjtő:

Gyűjtés idője:

TART.: RÁDIÓS VETÉLKEDŐ BÁC-SKISKUN MEGYEI ADATAI

1. A KUNOK TÖRTÉNETE
2. BIRTOKVISZONY A KISKUNSÁGON
3. PÁSDORÉLET A KISKUNSÁGON
4. BETYÁR VILÁG A KISKUNSÁGON

5. BÁC-SKISKUN MEGYE NÉPRAJZA
6. KALOCSA: HÍMZÉS
VISELET
TÁNCOK

22 lap

FÖLDRAJZI MUTATÓ: BÁC-SKISKUN MEGYE

SAKTUTATÓ: XXXIII

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKÖZS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 1055-OS TETELE ALÓL

RIPPL-ONAI MÚZEUM

KAPCSVÁR

Telefon: " Postafiók 70.

1055

A kunok története

A kunokkal először időszámításunk előtt a IX. szd-ban találkozunk a Nyugat-Szibériai sztyeppéken, ahol kipcsák néven emlegetik őket. A kunok az Ural-Altáji nyelvcsaládhoz tartozó nép voltak. Későbbi hazájuk a Kuma folyó melléke, erről a folyóról kapták nevüket, A Kuma folyó partjain hosszú ideig fennálló és hatalmas birodalmat alkottak, ahol ma is vannak a kunok nevére emlékeztető helyiségek nevek. A XIII. szd. közepén átkeltek a Volgán és az uzekat nyugat felé szorítva fokozatosan nyomultak előre.

1078-ban már Drinápolyt ostromolták és a XI. szd. végére elérték az Alduna vonalát. Terjeszkedésüknek 1223-ban a mongolok előnyomulása vetett véget. A keletről meginduló tatár áradat menekülésre kényszerítette őket. Egyrésztük Magyarországon kapott menedéket. IV. Béla a kunok befogadásával egyrészt a fenyegető tatár veszedelem ellen igyekezett magának új katonákat szerezni, másrészt a kunokban a hatalmaskodó főurakkal szemben támaszt keresett. A kunok 1223-ban a Kalka folyó mellett vereséget szenvedtek a mongoloktól, de ismerték a nomád harcmódot és a tatárok ellen való harcot szívesen lélekkel vállalták. Viszonzásul Béla ígéretet tett a kunok szokásjogainak tiszteletben tartására. IV. Béla intézkedései a központi hatalom megerősítésére a magyar köznemesség és a hatalomra törekvő főurak elégedetlenségét váltotta ki. Sértette az urak önértékét a kunok szemmel látható előnyben részesítése is.

A már letelepült magyarság és a még nomád életet élő kunok összeütkezésére egyébként is sok alkalom kínálkozott. Végül a magyar a tatár támadás okát a kunok befogadásában látták. Mikor elterjedt a híre, hogy a Magyarországra benyomult mongol csapatok között kun nemzetségek is vannak, akkor a felizgatott magyarok bebizonyosodva látták a kunok árulását és megölték Kötöny királyt. Erre a kunok dél felé kivonultak az országból, elpusztítva és felegetve a Duna-Tisza közét.

A tatárjárás után IV. Béla visszahívta a belgár földre menekült kunokat és már 1246-ban elvitte őket az osztrák herceg ellen indított hadjáratra. Ettől kezdve a külső harcokban állandó támaszai voltak a királynak a kunok. A kunok e hadjáratok során mindent elpusztítottak és pertyáik a pogány kor kalandozó hadjárataihoz mérhetőek.

Pusztitásaiknak főként az egyházak és egyházi személyek estek áldozatul.

IV. Béla fiával Istvánnal Kun Erzsébetet vétette nőül.

A kunok nem tudtak leszokni harcias életmódjukról és a békésebb időszakokban nem érezték jól magukat István herceg udvarában. 1267-ben agyrészük el is akarta hagyni az országot, de István véresen megbosszulta lázadásukat. Rövidesen, a trónra lépése utáni cseh háborújában azonban Istvánnak ismét segítségre volt szüksége. Védelmére az összes kun törzs harcra kelt és feldulta Ausztria déli részét.

A kunok beköltözésük alkalmával azon a társadalmi fejlődési fokon álltak mint a honfoglaló magyarok. A hagyományok által szentesített jogok, szokások a király számára is érinthetetlenek voltak.

IV. /Kun / László ért el először némi eredményt a megfélemezésükben. IV. László anyja, Erzsébet kun hercegnő volt.

1279-ben két törvényben biztosította IV László a kunok szabadságjogait. A magyar népbe való fokozatos beolvadásukkal párhuzamosan a XIV-XV. szd. folyamán nálunk is végbement a feudális osztálytagozódás.

A kunok ruházatát a hosszú derékban övezett, keleties ruhát és hegyes süveget a XIV szd-ban a magyarok is átvették. Nyelvükre vonatkozólag nem sokat tudunk. Állítólagos kun nyelvelmékek kerültek elő, de ezek kun volta máig is vitatott.

Kun miatyánk néven ismeretes az 1771 évi kunszentmuklósi tanács jegyzőkönyvé^{ben} fennmaradt alábbi szöveg :

Bezén attamaz Kenze, Kikte, Szentészen. Szenáden, dösön szen Kük-tön, nitziégen, gerde, ati Kékte - bezen akó moznem okné, mezne, bergezge, pitbütör Küngön il bézen méne mezne neszem bezde, jermeszbeze, utrogergenge, iltme bezne, otgyamanga, Kutkor bezne, atgya, manna, szenbortzeny, boka csalli, botson igyi tengere. Ammen.

A kun miatyánkot nyelvtudósaink tatár eredetűnek tartják, más állítólagos kun nyelvelmékeket török eredetűnek vélnek. A kun nép nyelve is a török tatár népek nyelvéhez állhatott legközelebb.

Egyes kun törzsek tatár származására utal a Tatárszállás /ma Kunszentmiklós / helyiségnév.

A Magyarországra beköltözött kunok vérségileg hét nemzetségből álltak.

A hét nemzetség neve a következő:

Bárcsól, Olás, Csertán, Kól, Jász, Iloncsuk és Köncsög.

A nemzetségek ~~nemzetfője~~^{vezetője} a nemzetfő. Az egyes kua nemzetségek különböző szálláshelyeken letelepedett csoportjai alkották a kua székeket, a hét nemzetségnek megfelelően hét kua szék alakult ki: Hontos, Zentelt, Halas, Kecskemét, Mizse, Kolbáz, Berén.

Idők folyamán ezek a székek falvakká fejlődtek.

IV László szabadalomlevele a kunokat lényegében nemesi rangra emelte.

A XV. században már a kunok is kőből építkeztek és életmódjukban szokásaikban egyre inkább alkalmazkodtak a magyarokhoz.

Birtokviszony a Kiskunságon

A Duna-Tisza közép letelepült kiskunok szálláshelyei a mai Kiskunlacházától lefelé Nagykörös és Kecskemét városok közelében délfelé húzódtak, egészen Szegedig. A régi Kiskun helyiségek közül ma is fennállnak még: Kunszentmiklós, Fülöpszállás, Fülöpháza, Kunkerek-egyháza, Kunszállás, Szabadszállás, Orgovány, Jakabszállás, Szank, Kiskunmajsa és Harka-Kötöny községek. A ~~XXIX~~ Kis-Kun területek székhelye: Halas. Az un. generális gyűléseket a központi fekvésű Jászberényben tartották. Itt székelt a Jász-Kunek fő törvényszéke is. 1752-ben azonban a Kis-Kun területi székhelyet megváltoztatták és Félegyházára helyezték át. Ez szülte a két város sokáig tartó vetélkedését. A királyi kiváltságlevéllel pallósjogot nyertek a területek, amely anyagi terhekkel is járt. A török kiűzésének és a kuruc háborúknak a költségei kiűritették a kincstárat, ezért 1702-ben Lipót császár a Jász-Kun területeket az eddigi kiváltságaikat semmibevéve elzálogosította a német lovagrendnek 500.000 Ft-ért. 1731-ben az Invalidus /Rokkant / Katonák Pesti Házának Uradalma visszaváltotta az elzálogosított területeket. A kunok 1745-ben visszaváltották magukat 573.000 Ft lefizetése ellenében. A megváltás összegét a Jász-Kunek felosztották egymás között, és a Kiskunság nyálc helyiségére ebből az összegből 191.150 Ft esett. A helyiségekre eső megváltási összeget vagyonok szerint osztották fel, akik nem tudtak hozzájárulni azokat szellemeiknek tekintették. A megváltás alkalmával a lakósek annyi földet foglalhattak az eddig osztatlan birtokból amennyit befizettek.

Aki a földje után nem tudta megfizetni a megfelelő összeget, attól elvették. A megváltás hivatalos neve: redemptio. A külső határrészeket az un. szabad kun pusztákat szintén megváltották, a földbért a terragiumot a ház és szőlőbirtokok jószágaira is kirótták. A későbbi birtokszerzések alkalmával beköltözött új lakósekat mint pótredeemptusekat tartották nyilván. A lakósek a következőképpen osztottak meg vagyoni helyzetüknél fogva:

1. Redemptusek, akik a váltságához hozzájárultak.
2. Irredeemptusek, akik nem járultak hozzá.
3. Szárazredeemptusek, akik redempciós földjeiket eladták ugyan, de redempciós jussukat megtartották és azok után is élveztek előnyöket. /legeltetés, nádszedés, stb. /

A régi puszták a török idők alatt teljesen elmozsarodtak, elvadtak. Betyárok tanyái lettek és ritkán látott embert a vidék nagyrésze. Az 1848-as szabadságharc után a hatóság kezdte szorgalmazni a puszták felmérését és felosztását. A betyárok és pásztorok szivós és kemény harcot folytattak a földművelők ellen. Ennek során gyujtogattak, embert öltek, úgy hogy végül Ráday Gedeont küldték tejhatalmu kormánybiztosi minőségben Szegedre, aki vérrrel és vassal ~~xékkxa~~ vetett véget a betyárvilágnak. Innen ered a szólóige: " Ott hagyhadd már földed végén az ekét - megőrzi Ráday. "

A XVII szd. elején a Kiskunságot, Pestet, a Jászságot, és a Nagykunságot Heves megyéhez csatolták.

Pásztorélet a Kiskunságon

A pásztorkodás ősi formája a szilaj pásztorkodás. A szilaj jószágot rideg baromnak nevezték, ha nem volt közöttük fejőstehen. Az ilyen állatokat őrző pásztorok neve rideg pásztor, aki egész évben az állatokat őrzí.

A pásztorok között megvolt a rangsor mégpedig csikósok, gulyások, juhászok, kanászok sorrendben,

Az egyes pásztorféleségeknél a rangsorban első a számadó. Helyettese a számadó bojtár, majd a lakos követte őket a rangsorban. A bojtárok helyét az eltöltött szolgálati idő szabta meg. A számadók főként arra ügyeltek, hogy a jószág épségben maradjon és erőben gyarapodjék. Ügyeltek a bojtárookra és a kárt megtérítették velük. Az öreg bojtár helyettesítette a számadót és irányította a napi legeltetést. A éjjeli őrködés rendjét is ők szabták meg.

A lakos tartotta a rendet a cserénynél, gondoskodott a tűzrevalóról, napjában kétszer v. háromszor főzött, fejt, turót, tarhót készített.

A pásztoroknak sok nehézséggel kellett megküzdeniük és gyakran élet halál ha cot vívtak az állatokér, ezér a számadók különös gonddal fogadtákfel a bojtárokat. Ahol gyenge volt a számadó vagy a bojtárok ott a ménest v. gulyát könnyen megszakították. A farkastámadások kivédésére a pásztortüzekben keményfa dorongokat tüzesítettek és ezekkel a botokkal rohantak a farkasokra. Sok gondot és bajt okoztak, a betyárok is. Ha üldözték vagy éhezett a betyár többnyire a pásztorokhoz szorult.

Kénytelenségből még keresték is a betyárok barátságát, ha azonban idegen betyár jelent meg a láthatáron a pásztoroknak szembe kellett nézniük vele. Az egyedül érkező idegen betyároknak sokszor "eloltották a gyartyáját". A betyárkodás a szabadságharc után méginkább fellángolt, a politikai okok mellett azért is, mert 1848 után me szüntették a kunok Mária Teréziától nyert kiváltságát, hogy a kun férfiakat kizárólag a huszársághoz sorozzák.

A pásztorcserények a különféle pusztai emberek menhelyei voltak. Nagyrészüik szabadóban volt a pandurok elől. Nevük nappalezók, bünfentesek. Voltak köztük a vármegye megbizott kémei is, ezekre kivigyáztak és iparkodtak tőlük megszabadulni. A pásztoroknak az állatokkal is sokszor kellett harcolniuk, amelyek között a legveszedelmesebb a kivert bika volt. A bikák ui. a legerősebbet kiverték a csordából. Az cél nélkül kóborolt a pusztán, s mindent megtámadott ami mozgott. A pásztorok ilyenkor megfujták a marhaszarvból faragott vészkürtöt, hogy mások is tudjanak a veszedelemtől. A megvadult állatot végül is bikafogó akolba terelték, vagy valami módon megölték. Sok bajt okozott a marhahajtó bögöly is, a szarvasmarhák bögöly elől való szaladását bogárzásnak nevezték.

Más veszedelmekről is találni adatot a halasi levéltárban. " A Csárdákrul minden féle rossz Asszonyokat, ittzéseket el tiltani, ha tsak vagy Gazda Asszony, vagy esztendősz szolgálló, vagy jelen szolgálló Béres, vagy Pásztor felsége nem lenne. "

A pusztabirák feladata a barmok és a pásztorok feletti gondos felügyelet volt. Ökjelölték ki, hogy hol legeltessenek és a kijelölt járásokat kicsóvázták, vagy körülhancsikolták.

Az áltak tavaszi hajtásának neve az un. tavaszi kiverés, vagy kiállítás, rendszerint szentgyörgynap táján történt meg. A felszerelési tárgyakhoz tartoztak elsősorban a kolompok és csengők. Kolompok elnevezése nagyság szerint: dehogó, delleng, csetreng, kolomp és pörgő.

Ha a pásztor kolompot akart venni, akkor segítséget hívott, mert a kolompok hangját össze kellett egyeztetni. A marhákra inkább csengőket, a lovakra kolompokat kötöttek.

Csengőt csak a fiatal csikók nyakára tettek.

A juhoknál vegyesen kötöttek a kolompokat és a csengőket. A vezér-ürü nyakára kolomp kellett. Az inasürük mentek utána és vezették a falkát.

A juhászok nagy gondot fordítottak a gunyás szamarak felszerelésére. A szamar hátára nyeregfat tettek, a nyeregfa szarvaira aggatták az iszákokat. A gunya tetején volt a szolgafa. A pásztrok mindig vittek magukkal kutyákat is. A nagyobb pásztorkutyák a kuvaszok és komondorok voltak. Közülük a kuvasz a régi. A XVIII. szd-ban nyugatról került a magyar juhászokhoz a puli. A pásztrok felszereléséhez tartozott még a kereskes láda, vagy az azt helyettesítő taliga.

A juhászok nyakában szórtarisznya is lógott, amely két részre oszlott, az egyikben pipa és dohány volt, a másikban az élelem. A csikósoknál, gulyásoknál bot és karikás ostor volt, a gulyásoknál a bot mellett esetleg ciromosor is. A juhászoknál horgasbot vagy gamós volt.

A csikósok, gulyások borjubőr iszákokat tartottak, amiben nagyobb mennyiségű szárított hus is elfért.

A juhászok iszákja birkabőrből volt. A tülköket maguk a pásztrok készítették marhaszarvból.

Az állatokat először melegállásokra hajtották, mivel kora tavasszal még fáztak volna. A meleg állások homokbuckáktól védett katlanokban, vagy erdő aljában feküdtek. A sikon, amikor elhagyták a melegállást a pásztrok cserényt állítottak fel maguknak. A cserény öt füz vagy rekettyevesszőből készült falból épült fel. A falakat úgy rögzítették, vagy gömbfákat ástak le a földbe és azokhoz kötötték őket.

Négy falból négyszöget alkottak és az ötödik erre a négyszögre derékszögbe került. A cserény nyugati oldalához illesztették az ötödik falat, így dél felé néző szárnyékcserény képződött. A cserény belsejében állt a négylábu nyeregpád, erre helyezték a nyergeket és a szerszámokat. A gunya vagy vizespád a lakos delgozó asztala volt. Itt volt még a bogrács, a szolgafával meg a fordított V alakú két deszkalapból összeállított kukhegyessel. Ez utóbbit főzés közben a bogrács fölé tették, hogy védje a tartalmát. Néhány vizes kanta és butéliás üveg is volt a cserényben. A cserény további tartozékai a cimerfa, állófa, nagyállófa, a bitófa, a dörgölődzőfa, a fejőágas, a borgyukarók, sótartó, fatuskó és a bitangkaró.

A cimerfa 6-10 m magas rud, amelyre felmáshztak körülnézni, a bitófához kötötték a vendégek lovait, a dörgölődzőfához az állatok dörgölődztek.

A nagyállófa körül tértek pihenőre éjszakára az állatok. A cserényt általában 1-2 hónaponként tovább vitték. A juhászok kunyhóját gunyanak nevezték. A gunya mellett volt az ún. állófa, amely egy alkalmas szálfá volt: a juhász nem várta ki, hanem az ágait lecsapkodta és arra aggatta az iszokokat, bográcsot, szűrt, subát, stb. A gunya előtt néhány lépésnyi távolságra állt a köcsögfa, amelyre a vizes tejesevényeket aggatták. További fontos felszerelési tárgy a szárító, ahol a sajtokat szárították. Amíg a szabadban teleltek az állatok az időjárás viszontagságai ellen szárnyéket építettek a pásztorok. Az egyszerűbb szárnyéknak két kársza volt, az egyik délnyugatnak, a másik délkeletnek állt, mivel az uralkodó szelek többnyire északról, vagy északnyugatról fujtak. A szárnyék hossza 10-30 m. között volt és védte a nyáját.

A méneseknél és a szarvasmarháknál gyakran előfordult, hogy egy-egy állatot ki kellett fogni a többi közül. Ilyenkor a pásztrok árkányt használtak, 15-20 lépés hosszú szőrrel bélelt kötelet, amelynek egyik végére hurkot húztak.

A pásztorélet egyik legnehezebb feladata az éjelezés, az örkdés volt. Általában a lakos meg néhol a kisbojtár örkdött éjjel. A beosztottak mellett a számadó szinte állandóan virrasztott. A számadó ugyanis felelős volt az állatokért. Ásxszek Pásztorok párnája száraz falevélből állt és kifodított subákban feküdtek le.

Kétféle pásztortűz volt: nyári és téli. A tüzet rendszerint éjjel és nappal is égették. A nyári pásztortüzet nappal csak paraszaltatták, este és éjszaka azonban főként a szunyogok és egyéb élásködök elleni védekezésül füstöltették.

Télen éjszaka idején az állatok körül patkó alakban körtüzet raktak. A vándor juhászok ha más legelőterületre hajtottak egy rossz lukas bográcsban vitették a tőzegparaszat a bojtárjaikkal. Különösen nyáron kellett vigyázni a tüzre, mert a tapló ilyenkor már ritka volt. A pásztortűz meggyújtása a legutóbbi időkig is acél kova és tapló segítségével történt. A pásztortüze jeladásra is használták a régi pásztrok, ha betyárok törtek rájuk vagy farkascapat les lkedett a közelben a tűz hirtelen fellebegtatásával adták egymás tudtára a veszélyt.

Az ügyesebb pásztoreaber ha öregségére kiszorult a pásztorkodásból állatgyógyító és kuruzsló mesterséget folytattott. Ilyen pásztor volt Halason Lendér Imre. A könnyebb eaber bajok gyógyításához is megvoltak a gyógyszerei, sőt arra is vállalkozott, hogy ifju párokat beronált össze.

A pásztrok a használati tárgyaikat jórészt maguk állították elő. A legtöbb hasznát az állatbőröknek vették, amelyből subákat, ködmönöket, nadrágokat, sapkát, lábbeliket, különféle szijakat, edényeket iszákokat készítettek. A XVIII szd. második felében már nem maguk készítették a felső selegruháikat, hanem subajárandóságuk volt.

A sertések szőréből keféket készítettek. A régi csontokból faragott ostornyeleket zsebtükröknek keretet és egyéb használati tárgyakat faragtak. A szarvasmarha szarvából tülköket készítettek. Ismerünk szirtartó tülköt és paprikás tülköt is.

Fából faragták a szolgafákat, főző és evőkanalakat, villákat, citerát, flótát, stb. Vesszőből fonták a kocsiülést, a cserények oldalát, különféle kosarakat és varsákat. A pásztrok fels ruházata régi időktől kezdve a suba. Tréfás elnevezése kappanb A pásztorszűrűk kétfélek: hosszusszűrű és a rövidebb szürdola^r. v. kankó. A ridegpásztorok mindkét szűrű ujnak a végét beköték és így legeltetés közben élelmet és apróságokat tarthattak b ték A hátat takaró gallért kapagallérnak nevezték, alul mindkét ane. kára tojás nagyságu kerek szürgallértököt vartak. Ezek nélksar- a szűrűnek nem volt igazi értéke és akit csuffá akartak tenl szürjéről levágták a szürgallértököt. A ködmönt vagy dakusⁱ annak 3-4 db birkabőrből készítették a szücsök, amelyen a szörködmönt után 1 vagy 1 1/2 ujjnyi hosszúra megnőtt. A ködmön elejénnyírás goabet vartak. Voltak egyszerű és díszesebb ködmönök. Ité 4-5 szélét fehér irhával szegték be. A bőrt fehérítették egyszerűek illesztésük fehér irhavóccal történt. össze-

A díszesebbek bőrének színe sárga, a vókok pirosak vel kon a ködmön szélére körös-körül 3-4 ujjnyi széles pi^{ak} és azo- tást varrattak, melyre különböző színű fonalokból min^g b^habori hiezték

A XVIII-XIX szd-ban fekete vagy kék posztóból készült kabátot is viseltek a pásztorok, amelyet nagymándlinak vagy nagydókának neveztek.

A mellyedző ujjatlan téli pásztor ruhaárab, juh v. birkabőrből készült, a hátat és a mellét takarta és derékig ért. A kismándli ujjatlan mellény, lajbi néven is ismerték. A na rágászár kétoldalán zsinorozás futott végig. A fehérneműt kender v. len fonálból készítették. A fonalat gyalog- v. pörgő rokkán fonták, majd felmottalák és pászmákba, igékbe kötözték. Utána a takácsok szőtték meg, majd a nyári melegben a napon fehérítették. Ebből készültek az dudaszáju ingek. A mérsékeltlen bő ingujjakat berjuszájúnak nevezték. Voltak olyan bő ingujjak is, hogy ha a pásztor fej magasságig emelte a karját az ingujj alja még mindig a csizmaszárát érte. A gatyák szára hegyeszeles volt. A hétköznapi gatyaszár tenyerével térden alul az ünneplő bokáig ért. Ha erős kendervászonból készült a gaty a viselőjét tölgyfagatyásnak nevezték.

A szegényebb pásztorok ingben gatyában mentek az esküvőjükre is. A pásztorcsizmák hegyesorruak és magassarkuak voltak. Bagófüles csizmát viseltek, melynek szára elől és felül a bagóly füléhez hasonlított. A csizmák toroka ráncos és szára kemény volt.

A rámas csizma torokban nem vetett ráncot, hogy ott is kerek maradjon azt a pásztor a sarok hajlásra bufándlit borított.

A halasi pászterkalapok kereketejűek, nagyszékűek, a felső- Kiskun-sági pászterkalapok kisebb székűek és magastetejűek. A lovas pásztorok sarkantyut is viseltek.

A régi kun pásztorok haja a vállukra ért. Az ilyen haját labahajnak nevezték. Némelyek a hajukat befonták és hosszú csabókokba kötötték.

A nők viselete jórészt a parasztokéhez hasonlított.

A pásztorok élelmezéséről a gazdák gondokosdtak, mert járandóságuk egy részét élelemben adták. A járandóságot a számadók gyűjtötték össze hetenként az előre megállapított házsorrendben.

A gazdától általában kenyér-et, kását, tarhonyát, sőt és szalonnát kaptak. Maguk készítették a teljes ételeket, sajtot, túrót stb. Jellegetes pászterétel a tarhó.

A pásztorok általában maguk főztek.

A pásztorok egyik jövedelmi forrása a cserebere és a kupeckedés. A felhizlalt jószágok a vásárokon eladták és sovány állatokkal pótolták. A maguk készítette dolgokat is cserélgették, a kutyák és a botot viszont nem cserélte és nem adta el a pásztorember. A pásztorok legtöbbit a bőrökön kerestek, kivált ha lopott jószág bőrét adták el.

A pásztorok cs lafintaságai közé tartozott a lopás és a csehelés. Ez utóbbi abból állt, hogy a kövérebb, fejlettebb állatokat gyengébbekre cserélték el és az érték különbözetet zsebrevágták. Az állatokat a gazdáik bélyegekkkel jelölték meg, de a pásztorok értettek hamis bélyegek készítéséhez és a bélyegrontáshoz is.

Pásztori csalafintaság volt a baromszalajtás is. Ezt többnyire bosszúból követték el a pásztorok, mert a szétriasztott csordát nehezen lehetett összeszedni. Legtöbbször fészek égetéssel hajtották végre. A pásztorok a hosszú magány következtében zárkózottak és hallgatagok lettek, csak egymás között érezték jól magukat. Nem nyelhetette le a pásztor ha valaki a tekintélyén csorbát ejtett és a leszámolást általában a vásárokon a sütőgető sátoroknál intézték el. A juhász ha idegennel tárgyalt nem állt szemközt vele, hanem 1-2 lépéssel jobbra vagy balra és csak félvállról beszélt. Beszéd közben a botot a hóna alatt tartotta és ha barátságos viszonyban volt a partnerével akkor a bot vasas vége a földet érte.

Ha mások beszédét hallgatta a juhász gyakori volt nála a szájmozgatás, csak akkor fordult szembe a beszélgetővel, ha az jó barátja volt. A pásztorok egymás között szigorúan tartották a rangsort. A csikós és gulyás lenézte a juhászt és a legkisebb tekintélye a kanásznak volt.

A pásztorlegényt ha kitöltötte katonaledejét 24-25 éves korában házasították meg a szülei. Ha valakivel már szemeltartásban volt akkor azzal, más esetben kommandáltak neki. A 27 éves legényt már vén legénynek, a 22 éves lányt már vén lánynak tekintették.

A lánykérésnek meg volt a maga módja, a vőlegény a nésznaggal kettesben indult el a lányosházhoz és jó jelnek tekintették, ha nem pilácmécset, hanem faggyugyertyát gyújtottak a lányos háznál. Ha vacsorára is marasztalták őket, akkor kedvező választ kaptak. A vőlegénynek jegypénzt kellett adnia, attól függően hogy milyen sorban élt. A bojtárnak a menyasszonyát be kellett mutatnia a pásztorársainak és csak azok helyeslésével vehette el. A pásztor törvények azt is előírták, hogy amelyik pásztor a menyasszonyától elpártolt, annak a gazdájától is menekülnie kellett. A vőlegény számára a menyasszony által adott jegykendő viselése kötelező volt az esküvőig. A menyasszony egy csomót kötött a jegykendőre, hogy a gatyakorcból ki ne csusszon. Ezt a csomót nem eldötték el az esküvőig, mert az szerencsétlenséget hozott.

A pásztor temetésekre felsorakozott a pásztorok sokasága. Fiatalabb pásztor a szent Mihály lován vitték ki a temetőbe, az idősebbet kocsióra tették.

A kálvinista pásztorok sirjához fejfa helyett kopjafát állítottak.

A legszebb és legnépesebb pásztorünnepély a ménesek nyírása. Minden évben június hónapban tartották. Ilyenkor az esztendő csikókat összegyűjtötték, sörényüket, farkukat megkuritították és a lenyirt szőrt a helyszínen eladták a kereskedőknek.

Ez a jövedelem a pásztorokat illette. Eerre az alkalomra a környékbéli városok előljárói a szomszédos pásztorokat családostul meghívták. Sőt a pandurokat és a betyárokat is megvendégelték. Méreteiben kisebb pásztorünnep a dömötörözés. Csak a juhászoknál volt szokásban.

Dömötör napján tartották és minden évben más juhász vendégelt meg a társait.

A Kiskunságon nevezetesebb csárdák:

Halas körül Falkafogyasztó, Pirtói, a kötönyi, Szankon a Fakilincses Bócsán a Pipagyujtó, Orgovány mellett a Zöldhalmi, Főlegyháza-Szeged között a Csólyosi, Kunszentmiklós határában a Nyakvágó, Dömsöd körül a Ganges csárda.

A pásztor mondákban is megemlékeztek az alább felsorolt nevezetes kiskunsági pásztorokról.
Bözzi János juhász, Bazsa János számadó a zsanai ménésnél, Lehócz Pista volt az öregbojtárja. Hajagós István a harkai ménés számadója.
Ancsa Molnár Iare juhász számadó. Pásztor János gulyásbojtár

Betyárvilág a Kiskunságon

A nép szegény legényeknek emlegette őket. Többnyire szökött katonákból és a társadalom kivetettjeiből kerültek ki.

A tanácsjegyzőkönyvek tolvaj, rabló, haramia, zsivány, ragadozó, lator, stb. néven emlegetik őket. A XVIII szd-ban még a béreseket nevezték betyároknak.

A szabadságharc bukása után a közhiedelem azt tartotta, hogy a betyárok, a szarnokság végzetét siettetik. Némelyik kiskunsági betyár valóban harcolt az osztrákok ellen. Pl. Buza Sándor, Rózsa Sándor "osteros", csapatában szolgált. Révész István a Kiskun szabad lovascsapat katonája egy éjjel elhozta az ellenséges szerb ezredes fejét. A szabadságharc alatt elbujdosottak, sorsa és megélhetése egyre nehezebbé vált és egy részük igazi betyárrá vedlett át. Az 1850-es évek után a Kiskunságon több banda is született. Sokan megszöktek a katonáskodás elől is, mert érvénytelenítették Mária Terézia azon rendeletét, hogy a kunokat csak a huszársághoz lehet besorozni. A betyárok számának szaporodásával a rablások, gyilkosságok módfelett megnövekedtek, és nem tettek különbségek gazdag és szegény között sem. 1869-ben a riasztó állapotok miatt a kormány Ráday Gedeon grófot a belügyminisztérium rendőrségi osztályának vezetőjét Szegedre küldte királyi biztosként, hogy az alföldi betyárvilágnak vessen véget. Ráday Kormos Bélát és Lautsik Mátét vette maga mellé. Hamarosan az a hír járta, hogy aki a szegedi várba bekerült az nem jön/ki élve. Rádayék kémhálózatot is szerveztek. A nyomozók feje Lautsik volt. Középkori módszerekkel és eszközökkel igyekezett a vallomásaikat kicsikarni. A fizikai eszközök mellett nem vetették meg a lélektani módszereket sem. Egyik híres nyomozása Bodri Péter kecskeméti juhász esetében történt. Bodri Pétert és fiát megfojtották a bakbuckák között elásták. Minden jel arra vallott, hogy ezt a gyilkosságot Bajdor János és Muzslai Gyarmati János követte el, de vallani egyik sem akart. Közben Lautsik felismerte, hogy Bajdor erősen babonás. Éjfél tájban előhívatta Bajdort égő gyertyák közé feszületet helyezett és felmutatott egy kötél darabot, és azt mondta, Bajdornak, hogy ez a kötélen Bodri Péter nyakáról való. Megjelent Bodri Péter szelleme és neki megparancsolta, hogy ezt a kötelet Bajdor nyakára kössék. Amíg a kötélen a nyakán lesz a meggyilkolt szellem minden éjjélkor megjelenik a börtönben.

Bajdor nem várta meg Bodri Péter szellemét, hanem bevallotta a bűneit. Ennek a gyilkosságnak témáját Móricz Zsigmond is feldolgozta Barbárok címmel. A regényről televíziós film készült, amely a Kairói filmfesztiválon díjat nyert.

Híresebb betyárok/lovasbetyárok/

~~BNNKXKNESIXPÁLYXNEXIXIIVAN~~, Dönti Péter, Buza Sándor, Kazai Pál, Szür József, Modok Gergely, Révész István, Bazsa János, Sebestyén Sándor, Baski Gyuri, Zöldág Gyurka, Pásztor János, Bogár Imre és Bogár Jakab.

/gyalogbetyárok /

Kiskesár Vörös Pista, Tükör János, Kis Kovács Mihály, Csapó Gazsi, Lépő Pali.

Jeles csendbiztosok

Buza Imre, Nagy Czirek Sándor, Biró Áron, Terbe Alajos, Gerzsán Miklós, Péter Pál, Szüry László, Modok Sándor, Molnár Ferenc.

Bács-Kiskun megye nemzetiségei között találunk német, szerb, sokacz és szlovák nemzetiségű lakosságot.

A német nemzetiségű lakosságból leginkább a nők őrizték meg népviseletüket. Sötétbarna, vagy fekete színű, bokáig érő szoknyában járnak, amely fölött fényes fekete atlasz- vagy selyemkötényt viselnek. Télen sötétkék, vagy fekete harisnyában járnak, s néhol réz- vagy acélcsattos bársony- vagy bőrcipőt. Vállkendőjük fekete selyem. A lányok öltözete díszesebb. Szeretik a himzést és csipke és szalagdiszt alkalmaznak. Hajadonfővel járnak.

A szerb, a bunyevác, sokacz és szlovák nemzetiségű lakosságnál elsősorban a nők öltözete díszes.

A szerb férfiak nyáron rendszeren bő vászongatyát és inget viseltek, amelyet öv szorított a derekukhoz. Erre sötétkék vagy fekete posztómellényt és az időjárás szerint ujjast (dolama) vagy ködmönt öltöttek.

A nők inge aranyhimzéssel gazdagon van ékesítve. A szoknyán díszes rojtokkal szegett kötény (pregacsa, kecelya) van. A virággal és gyöngyökkel díszített fejdísz az öltözet kiegészítő része. A nyakék fényes és gazdag, aranypénzekből és gyöngyökből áll. A fiatal asszonyok ünnepnapokon aranycsipkéből vagy díszes aranyszövetből készített fejkötőt tesznek fel (ubradács, pártá). A díszes szerb öltözet részei: apró kis fejkötő, aranyos csipkéből vagy aranyos, ezüstös, himes szövetből, gazdag himzésű, hátul lelógó fátyol, a mellett csak félig eltakaró vállfüző, amely elől gazdagon van díszítve gyöngyfűzerrel; fehér csipkéből vagy aranyos himzésű fekete kelméből való kis kötény és gazdagon díszített selyemcipő.

A szerbek sajátos családi és társadalmi szervezete a zadruga (házközösség). A tagokat többnyire vérségi kötelék kapcsolta egymáshoz. A vagyont közösen kezelték, az egyes tagok munkája a közösség javát szolgálta. A zadruga ügyeit majdnem korlátlan hatalommal vezette a választás alapján kijelölt férfi, aki többnyire a legidősebb férfi volt. Ebből eredt a sztaresina elnevezés.

Tavasszal vagy ősszel egy vasárnap rendezik a leányvásárt. A kólót táncoló fiatalok közül a szülők kiszemelik a fiuk számára a jóvendőbelit, s annak egy almát adnak, amelybe arany vagy ezüstpénz van benyomva. Egy hét múlva a lány a következőképpen válaszol: ha a lánynak adott alma ketté van vágva és az asztalon fekszik, akkor a leány hajlandó a kérőjéhez hozzámenni.

Ha az alma egészben marad, ezzel a legényt visszautasítja. Szokás volt a leányszöktetés is. A leány megszökése előtt azonban dalban figyelmezteti szüleit a szökésre. ("Köteles a leány Szüleit szeretni, De kedvesét egész A siring követni").

A szerbek a fonót prélónak nevezik.

A kóló táncléiése: dudaszóra körben összefogódzva kétszer jobbra, egyszer balra lépnek és énekelnek.

A bunjevácok katolikus délszlávok, nevüket a Buna folyótól kapták. A török elől költöztek be Hercegovinából Bácskába, diszes viseletüket megőrizték.

A nők öltözete rendkívül diszes, különösen a ruhaszövet, amely drága selyem, vagy bársony. A nők két fonatban rakják fel a hajukat, a fej hátsó részén lapos korongot alkotva, ez a pletenicza. Hajpántlikájuk az arannyal himzett ubragyáj és rojtos cserna pántlika. A nyakon több sor arany, vagy ezüstpénzt hordanak. Az ing (kosulya) fölé selyemből, bársonyból szabott és aranyszalaggal körülszegett mellénykét (pruszlik) öltenek, a rövid ingujjak arannyal átszövétek, végüket drága csipkefodrok díszítik. Kis kabátjuk a vizitla, a blúz a vagyonosabbaknál selyemből, bársonyból varrott. A felső szoknya drága szövet, bársony, az ünneplő virágos nehéz selyem. A menyasszony még tyurdiát is hordott, ez mente-forma félikabát, meggyszínű, majd kék posztóból, rókaprémmel, ezüst gombokkal, gazdag arany zsinórzattal. Az alsószoknyából többet magukra vettek (szkute), erre szinte harangszerűen borult a felső szoknya, a kötény a szoknya anyagával egyező, aranypaszománttal szegett, harisnyájuk a csorap, erre az öltözet anyagából való selyem vagy bársonypapucsot húztak, később cipőt.

A férfiak öltözete egyszerűbb. Érdekesek a lakodalmi szokásaik, táncaik.

A sokácok szintén katolikus délszlávok, a 17. sz. ban települtek be a Bácskába és Baranya megyébe. Nevüket valószínűleg Sok hegyétől kapták, amelynek környékén éltek, más feltevések szerint pedig a saka (tenyér) szótól, ugyanis tenyérrel vetnek keresztet. A férfiak és nők télen-nyáron fehér ruhát viseltek, melyre az öregek báránybőr mellényt (prsnják) vettek, a nők pedig szövött kötényt (pregácsa). Felső ruhájuk a báránybőr ködmön volt. A férfiak süveget hordtak, a lábukon térdig befűzött bocskort viseltek. A lányok diszes hajviseletet hordtak, az asszonyok pedig főkötőt (ubradacs). Különösen szép a nők ünnepi viselete. A lányok fehér szoknyát, az asszonyok vörös, vagy kék, zöld színűt hordtak. Kötényük és ingválluk

aranypettyes és sokszínű szegéllyel díszített, a csipkét is szívesen használják, fejükön nagy virág gyöngydisz a burundzsuk, nyakukban gyöngy és pénzfűzés, a lézsiás. Derejukon színes csipkekendő, lábukon piros vagy zöld csizma, himzett papucs. Hercegszánton még ma is viselik a népviseletet.

A sokácok ősi szokása a farsangi búsójárás.

A szlovák népviselettel Kiskőrösön találkozhatunk. Szeretik a díszes anyagokat, a bársonyt, sok szoknyát vesznek fel, bársonyszoknyát viselnek.

A sárközi viseletet hordják a Bács megyei Szeremlén és Érsekcsanádon. A sárközi a legdíszesebb népviseletek egyike. A nők régi, ma már nem hordott ünneplő-ingének anyaga a "szádá"-nak nevezett fodrozódó felületű, finom fehér vászon, ezért budorvászonnak is hívják. Ezt az asszonyok maguk szőtték. Az ingek ujjait eleinte úgy díszítették, hogy a szövés alatt levő anyagva színes gyapjúfonalat fűztek bele mintásan, ezt később felváltotta a színes gyapjúfonallal való keresztöltéses himzés. Emellett maguk készítette csipkebetétet is használtak díszítésül.

A díszítmények fölé gyakran még islógokat (fómlenezkéket), mértani jellegű leveleket, szíves mintákat is varrtak. Leggyakrabban a fekete himzést használják, de van piros, kék és zöld gyapjúfonallal himzett kézimunkájuk is van.

A szoknya anyaga többnyire brokátselyem vagy bársony. A szoknyán kétsoros színes selyemszalag fut körül. A szoknya alatt öt-hat kikeményített alsószoknyát hordanak, fölötte pedig igen díszes rojtos kötényt. Vállukon sokszor két-három egymás fölé öltött kendőt viselnek, mindegyiknek más a színe és a rojtja. Lábukon színes gyapjúharisnyát és papucsot, ma már inkább városias cipőt és harisnyát viselnek. A lányok pártát, az asszonyok ~~kenét~~ főkötőt hordanak. A sárközi asszonyok nem a tarkón ^{ra} vagy a fejtetőn tűzik fel kontyukat, ^{karra} középpütt elválasztott hajukat félkoszorúba tűzik a fejtetőn. Ezt takarja a fekete alapon fehérrel himzett parittyá alakú főkötő, amely a homlokra borul. A fej hátsó részén szalagok vannak. (A parittyás főkötő mellett volt egy régebbi "szabott" főkötő is.) A régebbi sárközi főkötőket finom, fekete, fátýolszerű anyagra varrták, az újabbakat tartósabb fekete klottra. Mindkettőre hajlékony fehér fonallal híméztek. A híres sárközi főkötő mintáinak előrejelzését a varróasszonyok végezték. A fekete alapra mésztejbe vagy tört agyag levébe mártott cirokszálal felvázolták előbb a főbb, nagyobb mintákat, majd a többit himzés közben a tüvel alakították.

Hagyományos az elemek elrendezése is: a diszitett felület alsó részét általában egy diszes öltésből alkotott egyenes vonal osztja el, amely alatt keskeny kis szegélydisz fut. Fonaluk régen fénytelen pamutfonal volt, de újabban áttértek a fényes fonal használatára. Készítenek színes főkötőket is, a rózsapírost, világoskékét, tompazöldet, finom lilát fehérrel keverik. A főkötők himzéstechikája igen változatos.

Kalocsai himzés

A Kalocsa környéki népviselet országszerte ismert. Különösen meglepő a rendkívül gazdag himzés. Nemcsak a ruhadarabok himzettek, hanem az ágy párnái, a dunna, a különböző kendők, terítők, függönyök.

A kalocsai himzés a múlt században alakult ki. A múlt század elején a ház és belseje, valamint a viselet sokkal egyszerűbb volt, általában a fehér háziszőttés vászont viselték.

Kalocsa környéke szokásaiban, viseletében sok hasonlóságot mutat Sárközzel.

A kalocsai házak kapuját díszesen faragták a férfiak, a nők pedig kifestették. A kalocsai népművészet egyik legjellemzőbb ága a pingálás, falfestés. Eleinte csak a tűz körül alkalmazták, majd kiterjedt a díszítés az egész konyhára, a szobák falára és a ház oromfalára. Ezt a díszítésmódot ma is kedvelik. A falra festett virágok másait megtaláljuk a régi ládákon, de a pingáló asszonyok nem érik be a hagyományos minták ismétlésével, hanem új és új virágmintákkal gazdagítják. A rózsá, a tulipán mellett megtalálható a lilium, rozmarin, nefelejcs, gyöngyvirág, akácvirág, alkalmazzák a búzakaralást, szőlőt, cseresznyeágot, de madarakat is festenek, pacsirtát, gólyát, rigót, stb., továbbá a szivalakot is használják.

A himzésben használt díszítőelemek hasonlóak a falfestés motívumaihoz, de itt még nagyobb gazdagsággal bontakoznak ki.

A himzés alapja egy fehér lyukhimzés volt, az úgynevezett "gépi slingölés". Ekkor nyílt Kalocsán egy előnyomda, ennek mintáit másolták át az ingvállra, kötényre, főkötőre, ágyneműre.

Csakhamar elkezdtek a saját elgondolásuk szerint alakítani.

Az üttetés drága volt, ezért az ügyesebb kezű asszonyok lemásolják az előnyomda mintáit, először csak maguknak, később másoknak is. Ők lettek az "íróasszonyok". A lyukhimzés helyett lapos himzést alkalmaznak. Ezek a himzések először fehérek, majd feketével varják, majd sötétkéssel vagy pirossal, következő lépésként két szint használnak piros-kék, piros-fekete,

A kalocsai asszonyok viselete ekkor már a jellegzetes kékfestő kartonruha volt, amely azóta is hagyományos, kevert öltözék, ennek mintái és színezése más körülményekkel együtt befolyásolta a színesedés folyamatát.

A századforduló után alkalmazták már ~~megfizak~~ a zöldet, rózsaszínt, sárgát, az igazi szinesedés azonban a 20-as évek után következett be, amikor a diszes anyagok, selymek már megfizethetetlenül drágák lettek. Helyette a fehér gyolcsot himezték tele sokszínű virággal.

Ma 27 féle színt használnak.

Leghíresebb pingálóasszonyok: Balaton Mária néni, Király Ilus néni, Peák Pöre néni. A felszabadulás után himzőszövetkezet alakult, Népművészeti ház, termékeik külföldre is eljutnak. A kalocsai himzés laposöltéssel és száröltéssel készül.

A k a l o c s a i n é p v i s e l e t

A legújabb kialakult népviselet, a legnépszerűbbek egyike, Kezdetei az igen egyszerű kékfestő viseletben vannak. A himzés e viselethez tartozó ing ujjain kezdődött, feketével és sötét kékkel varrták a századfordulón, a kötényen pedig fehérrel. Majd rákerült az újdivatu pruszlikra is /a hagyományos pruszlik nem gyolcsból való/ eleinte tartózkodó, inkább vonalas hatású kevés színnel dolgozott. A harmincas években a mintákat egyre merészebbre tervezik az íróasszonyok, a himzés kiszínesedik, a gyolcskötényt, pruszlikot nagy foltokban borítják a himzések. A himzett ing-pruszlikhoz, főkötőhöz és kötényhez lehetőleg egyszínű kék vagy zöld szoknyát öltenek - újabb mintásat - tarka harisnyával és himzett papuccsal.

K a l o c s a k ö r n y é k i t á n c o k

Kalocsai jellegűnek öt nagyobb települést mondhatunk: Kalocsa, Szakmár, Öregcsertő, Homokméggy és Drágszél. Ezekhez még 14 nagyobb tanyacsoport /szállás/ tartozik. A négy község és a 14 szállás még a múlt század második felében is a kalocsai határhoz tartozott, a ma is felismerhető közös vonások innen erednek. Nemcsak az országszerte ismert diszitőművészeti motivumaik közösek, hanem a dal és tánc-hagyományaik is. A Kalocsa-környéki táncok három rétegre különülnek el: az öregek, a középkorúak és a fiatalok táncai.

Férfitáncok: közülük ma már csak a mars él. A régi formáját öreg-marsnak hívják. A legerőteljesebb formája a dobbantós mars. A kimarsoltatás néhány szálláson ma is divat.

A marsnak újabb kedvelt formája a körtánc.

Egyéb férfitáncok csak töredékesen élnek: csárdásq férfi-csárdás, mulatós néven szerepelnek.

Leánytáncok: a leányok körtáncát is férc-nek, fércelésnek hívják. Szép fejdisszel, sirok-kal diszitett virágokkal himzett pruszliku és kötényü farpárnás, sokszoknyás lányok táncolják.

Párostáncok: néhány típus számtalan változatban él, ezeket a nép gyűjtő névvel magyar csádás-nak nevezi.

A frisses táncok is rendkívül változatosak, az egyugróst már csak az öregek közül tudják néhányan. A lippentóst aránylag sokan tudják, az egylépéset is.

Az öregek ma már csak a lakódsalomban táncolnak. A párnák és az ágynemű kitáncoltatása nem régi szokás, A Kocsira ágyam, kocsira ládám dallamára történik. A gazdaasszonyok tánca még ma is járja az ünnepi vacsora után. A menyasszonytánc szintén újabb keletű.

A régi kis-kunok népművészetének elemeivel Kiskunhalas környékén, az un. kun városokban találkozhatnak.

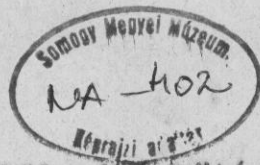
A halasi parasztházak legrégebbi butordarabja a faragott szökrény. Ezt azonban az 1880-as években felváltotta a festett tulipános láda. Kincses ládának is hívják, a menyasszony hozományához tartozott.

A múlt század végén a népi butorokat kiszorították a polgári butorok.

Az ősi viseletből legtöbbet a pásztorok őrizték meg. Subáikat még a 18. sz. végén is maguk készítették. A juhászok is maguk mesterkedték össze subájukat, amely régebbi adatok szerint bunda néven szerepelt. A subát tréfásan kappanbőrnek is nevezték.

A szegényebb pásztorok általánosan elterjedt viselete a szür volt. Voltak fehér, mákos, fekete szűrök, az eső ellen jó védelmet adtak.

Használták még a ködmönt, vagy dakuködmönt. A fekete vagy kék posztóból készült, télen báránybőrrel bélelt posztókabátot mándlinak, vagy nagydókának hívták. Kedvelt ruhadarab volt a birkabőrből készült hátat és mellet takaró mellyedző, v. lajbi is.

A nadrágok többnyire posztóból készültek, elől vízszelvéssel díszítettek voltak. A juhásznadrág vagy rajthúzli térden alul bővült, két oldalát laposfejű, füles sárgaréz gombok díszítették.

A pásztorok ingét és gatyáját kender vagy len fonálból a család nőtagjai készítették.

A dudaszájú inget a nyaknál gomb helyett madzaggal kötötték meg, az ünneplőket színes pántlikával.

A mérsékeltlen bő ujjú ingeknek borjuszájú ing volt a neve.

Az ingderekak rövidek voltak, a gatyák szára négy széles volt. A hétköznapiaké térden alul, az ünneplőkénél majdnem bokáig ért.

Jellegzetes pásztorviseleti ruhadarabok voltak a hegyesorrú, magas-sarkú pásztorcsizmák, a pásztorsüvegek és a hatóság által tiltott nagyszélű kalapok. Ezek eltiltásának a darutollas, majd a pántlikás kalapok váltak divatossá, később pörge kalapot viseltek.

A szegényparasztok viselete hasonlított a pásztorokéhoz, öltözetük darabjai az ing, a gatyá, kötő, pitykés mándli, kalap. A téli viseletre szolgáló suba és ~~szür~~ szür csak díszítésében tért el a pásztorokétól.

A női viselet ingből, pöndölből, ingvállbólpruszlikból, szoknyából és fejkendőből állott.

A módosabb paraszti férfiviselethez tartozott a zsinóros dolmány, magyar nadrág, sarkantyús csizma, a kun kalap,

A módosabb női viselet része a női delmány és a gyöngyös főkötő.

A halasi népköltészet igen jelentős. Nagy Czirok László gyűjtése alapján Janó Ákos foglalta össze. A halasi népdalok gyűjteményét Vargyas Lajos és Nagy Czirok László adta ki 1939-ben.